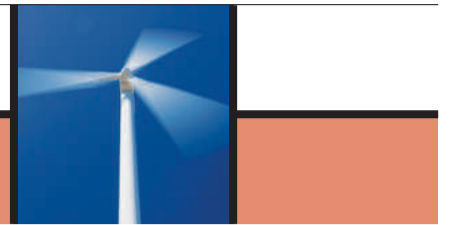

ENERGIA EÒLICA

AL MATEIX NIVELL QUE ELS ANOMENATS «ESPais NATURALs»

EL VENT

un recurs natural que **cal protegir**

Al nostre entendre el vent ha de tenir la mateixa consideració que qualsevol altre recurs natural. I ho justifiquem a partir de la següent exposició, referida als espais naturals «protegits» i a la «protecció» dels béns comuns naturals.

JOSEP PUIG I BOIX →
DOCTOR ENGINYER INDUSTRIAL

En uns espais com els que conformen les bioregions situades en la conca mediterrània, es fa difícil determinar quins són els espais «naturals» als quals cal donar la categoria de «protegits». També es fa difícil argumentar per què un determinat espai «natural» gaudeix del qualificatiu de «protegit» i un altre no i per què un determinat espai «natural» gaudeix d'un determinat nivell de «protecció». Aquesta dificultat rau en el fet que tots els espais de la conca mediterrània han estat sotmesos des de l'antigor a l'acció humana. Els humans hi hem interactuat i els hem usat per aprofitar els béns naturals que els respectius ecosistemes ens ofereixen de franc per proveir-nos dels serveis que fan possible la vida a la Terra. I justament ha estat l'ús que hem fet d'aquests béns comuns el que ha portat moltes vegades al seu exhauriment (per haver-ne extret quantitats superiors al seu ritme de reposició) o al destarotament del sistema natural en el qual es feia l'aprofitament (per haver-ho fet sense respectar la seva capacitat de càrrega).

Al nostre país, la situació heretada dels anys de la Dictadura franquista i del foment del desenvolupisme sense límits que va fomentar, es va traduir en greus agressions als sistemes naturals, culturals i socials. Durant el transfranquisme i la recuperació parcial de la democràcia, es va introduir una política proteccionista d'espais aïllats (espais que s'havien mantingut més o menys conservats) i/o d'espais emblemàtics: aiguamolls, deltes de rius... El resultat són unes petites illes més o menys netes dins d'un ampli territori ben menystingut i massa maltractat.

Aquestes polítiques, hereves de concepcions primerenques de protecció -iniciades al llarg del segle XIX en àmbits culturals anglosaxons-, avui ja són de fet obsoletes, com es va reconèixer en el IV Congrés Mundial de Parcs Nacionals i Àrees Protegides (Caracas, 1992).

Aquí i ara es parteix de la premissa que el que cal protegir no són únicament els espais sinó, també, els béns comuns que els sistemes naturals d'aquests espais posen a disposició dels humans. Perquè, en definitiva, els serveis que ens donen aquests béns comuns són els que possibiliten la vida de qualsevol societat. I llur protecció s'hauria de basar en els criteris de sostenibilitat, de forma que se'n permeti la producció i reproducció continuada i el seu ús.

Els béns comuns que els espais naturals ofereixen als humans són: aigua, aire, sòl, biomassa, etc. També els sistemes naturals proveeixen als humans molts dels serveis que són necessaris per al manteniment de la vida: aigua neta per beure, aire net per respirar, sòl fèrtil per créixer, vegetació i aliments sans (biomassa), paisatges per fruitar i visitar, etc.

Però, tots els espais naturals, a més de contenir comunitats animals i vegetals que cal preservar, estan creuats pels fluxos d'energia natural que discorren per la biosfera: la radiació solar, els corrents d'aire i d'aigua, la calor de la Terra, etc. El flux de radiació solar, tot escalfant de forma distinta les diferents superfícies on incideix, dona lloc als moviments de les masses d'aire (vents), i als de les masses d'aigua (cicle hidrològic, corrents oceàniques). També la radiació solar es la base del creixement de la biomassa (energia solar acumulada en forma de teixits vege-

tals). La interacció de la circulació general de l'atmosfera, conjuntament amb les formes i relleus dels espais naturals, fa que en determinats espais es manifestin aquests béns comuns naturals que posseeixen qualitats energètiques. També, en alguns d'aquests espais es produeixen unes característiques que els fan més adequats per poder fer-ne l'aprofitament.

Aquests fluxos d'energia proposem que també siguin considerats béns comuns naturals i que els criteris que regeixin el seu aprofitament siguin els mateixos que els que regeixen qualsevol bé comú natural: els de la sostenibilitat.

Fins al present, s'ha tendit a separar en compartiments estancs tant els espais naturals (als quals se'ls atorga diferents qualificatius de protecció) com els espais on es fan aprofitaments energètics (als quals se'ls autoritza, massa vegades, a fer qualsevol cosa, de qualsevol manera). Exemples en tenim en els espais destinats a embassaments per a aprofitament hidroelèctric, espais destinats a centrals tèrmiques i nuclears, espais destinats a «explotacions» de minerals energètics (carbó) o espais destinats a extraccions petrolíferes al mar o a terra ferma. Les actuacions energètiques convencionals han anat acompanyades de grans impactes ambientals en el lloc on es realitzaven. Però avui ens adonem que, a més a més, els seus impactes abasten extensions de territori de molta més amplitud (pluges àcides, escalfament global, enverinament radioactiu) que no pas el territori on es fa l'actuació energètica.

Actualment, però, es comencen a desenvolupar i a realitzar actuacions energètiques que no tenen perquè comportar grans impactes i/o impactes irreversibles sobre els sistemes naturals dels espais on es fa l'actuació. Primerament, perquè són actuacions de menys envergadura (menys potència instal·lada), i, en segon lloc, perquè en aprofitar un bé comú (el vent, el Sol) que es manifesta de forma dispersa i no concentrada, obliga a fer-ne aprofitaments dispersos.

La qüestió de la compatibilitat o no

compatibilitat d'una actuació concreta per aprofitar un bé comú natural, com és el vent, en un espai natural, dependrà bàsicament de l'escala de l'actuació, de la tecnologia a utilitzar i de la sensibilitat de les persones implicades en l'actuació. També estarà condicionada per altres usos, presents o futurs, que tingui o es puguin donar al territori on es proposa l'actuació (usos agrícoles i/o ramaders, usos per al lleure -excursionisme, turisme-, etc.). En el cas que estem tractant, l'aprofitament de la força del vent s'hauria de fer de forma que el seu aprofitament es faci de manera que segueixi els criteris de sostenibilitat, tant pel que fa al bé comú (vent), com pel que fa als sistemes naturals i a les comunitats humanes que viuen en els indrets on el vent es manifesta.

Pel que fa al bé comú, el vent, el seu aprofitament ha de fer possible la renovabilitat i no exhauriment del bé comú. Pel que fa als sistemes naturals: per una banda aquests ecosistemes han de servir com a base de suport dels sistemes convertidors d'energia eòlica (aerogeneradors) amb els quals es fa l'aprofitament d'un bé comú natural i energètic (vent), i per una altra banda, en ser també els ecosistemes la base de suport d'altres serveis (agrícoles, ramaders, diversitat biològica i cultural, paisatgista, estètica, etc.), han de permetre la seva regeneració, de forma que l'aprofitament eòlic no posi en perill la continuïtat del conjunt de serveis que l'espai natural ens ofereix.

Pel que fa a les comunitats humanes: les persones que viuen en els indrets on el vent es manifesta, tenen el dret a poder continuar vivint als llocs on viuen. Per això aquestes comunitats haurien de veure de forma concreta i tangible com l'aprofitament del vent repercuteix en benefici de la comunitat local en el seu conjunt.

I tot plegat per garantir la continuïtat de l'aprovisionament dels serveis que els béns comuns naturals ofereixen als humans, sense que l'ús que se'n faci posi en perill la continuïtat de la vida de les comunitats vegetals, animals i humanes en l'espai on es fa l'aprofitament.